

8Ø - EN MODSTANDSORGANISATION

Tekst og billeder: Niels Gyrsting

I april 1995 bragte Østerbro Avis et billede af en modstandsgruppe, der var opstillet foran Idrætshuset på den nuværende Gunner Nu Hansens Plads. Forfatteren kendte ikke nærmere til gruppen og bad læserne om hjælp. Der kom en del henvendelser, og takket være dem kan vi nu danne os et overblik over, hvad der skete i modstandsbevægelsen på store dele af Østerbro i de sidste måneder af Besættelsen.

Mine undersøgelser, arkivgennemgang, samtaler mv. er ikke afsluttet; men her skal gives et kort rids over 8Ø's historie. Nogle steder nævnes organisationens navn som Ø8, men her anvendes 8Ø, da der er tale om Afsnit 8 og Ø for Østerbro.

Fotoet fra Østerbro Avis. Kompagnichefen, Peter Juul Andersen, sidder på hug, foran, som nr. 5 fra venstre. 8Ø's næstkommanderende, Poul Henning Knudsen, står som nr. 5, med sort baret, i bagerste række

Organisationen

I 1944 begyndte modstandsbevægelsen at få samlet alle de forskellige grupper og organisationer under en fælles ledelse, og i København blev der herunder nedsat en "Københavnsledelse". Efter folkestrejken i sommeren 1944 fik Københavnsledelsen styr på organisationen. København var delt op i 7 afsnit, hvor Afsnit 3 dækkede Østerbro og Indre by. I april 1945 kom der et yderligere 8. afsnit. Afsnittet var tænkt som en reservestyrke ved de kommende aktioner i forbindelse med Befrielsen. Man delte afsnittet op i tre styrker: en på Østerbro (8Ø) på ca. 880 mand, en på Nørrebro (8N) på ca. 800 mand og en på Vesterbro (8V) på ca. 500 mand.

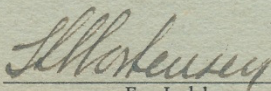
Kimen til 8Ø startede inden for søværnet. En matros-underkvartermester, Tom Hansen, der allerede i 1942 begyndte med illegalt arbejde på Østerbro, fik i oktober/november 1943 af Københavns-ledelsen besked på at uddanne sabotagegrupper og militære ventegrupper. Han startede med fire mand, og stille og roligt voksede organisationen sig stor og stærk. De militære ventegrupper fik undervisning i sabotage og våben, og hele tiden kom nye folk ind i organisationen. Tom Hansen blev taget til fange af tyskerne i november 1944 og blev sat i koncentrationslejren Neuengamme. Han nåede dog hjem med "De Hvide Busser" tids nok til at kunne være med i ledelsen af afsnittet i forbindelse med Befrielsen. Efter Tom Hansens arrestation var organisationens leder Erik Fensmark Thygesen, og hans næstkommanderende var Poul Henning Knudsen (senere orlogskaptajn). Nu fik man ordre til at opstille en større kampstyrke og en mindre aktionsgruppe til varetagelse af specialopgaver.

8Ø's 1. Deling 3. Kompagni

Aktionsgruppen

I perioden august 1944 til maj 1945 deltog aktionsgruppen i adskillige sabotager og udlægning af miner i havnen. Den var ud på efteråret 1944 vokset til fire grupper af fem mand. Man arbejdede også med kurértjeneste til Sverige og med våbentransporter. Aktionsgruppen havde folk, der blev taget af tyskerne, og tab af menneskeliv herunder Carl Anders Christiansen, der døde den 30. april 1945 efter at være blevet hårdt såret i ildkamp med tyskerne under en aktion i Nordsjælland.

Københavns Militærdistrikts Hovedledelse	
attesterer at:	
Navn: Erik Høeg	Har været tilsluttet Modstandsbevægelsen i
Kaldet: Høgas	Afsnit: 8.Ø.
Stilling: Stud. polyt.	Komp.: 3. Komp. 1. Del.
Adresse: Willemoesgade 8,Ø	Gruppe: 2.
Født: 24-12-24 i: København	Fra: Sept. 44 til: 27-7-45
	Som: Gruppefører
	Hjemsendte har indtil anden Bekendtgørelse herom fremkommer Ret til at bære Pistol:
	Type:
	Dimension: Nr.
	 For Ledelsen.

Eksempel på ID-kort som 8Ø's medlemmer blev hjemsendt med

Kampstyrken (ventegrupper)

I slutningen af 1944 kom der rigtig gang i rekrutteringen til kampstyrken. Der kom instruktører fra andre dele af København ind i organisationen, og ved Befrielsen den 4. maj 1945 var 8Ø klar med ca. 800 mand. De var fordelt på 5 kompagnier og et sanitetskompagni.

Hvert kompagni bestod af et antal delinger, der igen bestod af fire grupper af fem mand. Det var alene delingsføreren, der kendte de enkelte grupper, og det var alene kompagnichefen og hans næstkommanderende, der kendte delingsførerne. Således mødte den enkelte delingsfører ikke med de andre delingsførere før efter Befrielsen, og de enkelte grupper kendte heller intet til de andre grupper.

Der er en del usikkerhed omkring tallet på den samlede styrke, idet alene ca. 550 mand rent faktisk dukkede op den 4. maj 1945. Nogle kom ikke, idet der ikke var brug for dem (herunder læger og sygeplejersker i sanitetskompagniet, da Befrielsen blev rimelig fredelig), og nogle blev væk af andre årsager.

8Ø var bevæbnet med nogle få maskingeværer og et par bazookaer. Resten af bevæbningen bestod af maskinpistoler, geværer, pistoler og håndgranater. Så det var ikke de store ting, de kunne udrette mod en fjende, der var væsentlig bedre bevæbnet og befandt sig på godt bevogtede kaserner. En af bazooka-skytterne har fortalt mig, at det aldrig lykkedes for ham at få lov til at affyre sin bazooka.

De fleste af de menige havde ingen soldatermæssig baggrund, og det var de færreste, der havde mulighed for at prøve at affyre deres våben under deres uddannelse. Man tilstræbte, at gruppeførerne havde været i forsvaret, og delingsførerne virkede som instruktører.

Opgave og område

8Ø's opgave var, hvis tyskerne gjorde modstand, at nedkæmpe de tyske styrker i området, bl.a. at angribe Østerbrogades Kaserne, der var belagt med kamptrænede tyske tropper, 300 - 400 mand, der havde masser af materiel. Et af 8Ø-medlemmerne har fortalt: "Befrielsesbudskabet kom som en stor lettelse, både fordi landet nu var befriet, men også fordi vi ikke skulle ud og slås ihjel."

Nu gik det heldigvis ikke så galt. Befrielsen kom forholdsvis fredeligt, og 8Ø fik tildelt området, der var begrænset af Lyngbyvej - jernbanelinien fra Lyngbyvej til Nordhavn Station - Nordre Frihavnsgade og Øster Allé til Lyngbyvej.

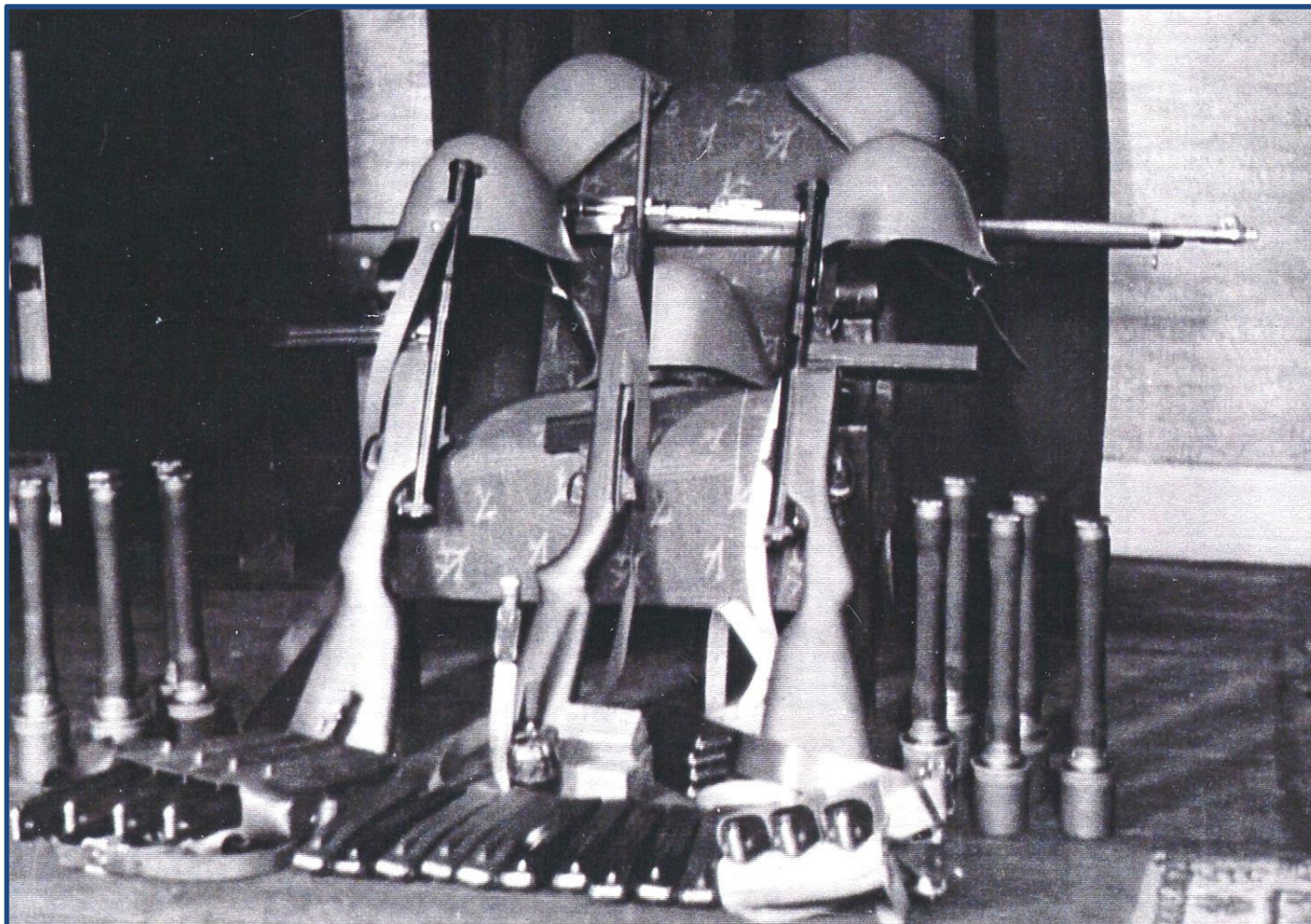

Foto fra Ingmar Friberg af gruppens udstyr – 8Ø 4. Kompagni. Fotoet er taget d. 4. maj 1945, hvor gruppen afventer begivenhederne i en lejlighed på Jagtvej tæt ved Østerbrogade

Befrielsesdagene - 3. maj 1945 og frem

En kompagnichef har fortalt, at staben i 8Ø mødtes den 3. maj 1945 i Østre Anlæg. Chefen, der gik under dæksnavnet "Severinsen" gav ordre. Man vidste, at Befrielsen var nært forestående, og at tyskerne ville overgive sig. Grupperne fik nu ordre til at stille på nogle adresser, som de kendte i forvejen, og den 4. maj om aftenen fik grupperne ordre til at forlade stillestederne og begive sig til en chokoladefabrik, Heinrich Jessen, der lå ved den nuværende Australiensvej/Ourøgade. Her samledes hele 8Ø - altså ca. 550 mand.

Folkene fik, efterhånden som de kom, besked på at finde sig et sted at sove, og tidligt næste morgen kunne den enkelte se, hvem der ellers også var med i organisationen. Flere fandt bekendte, som de ingen anelse havde om også var med i arbejdet.

Da Befrielsen, som skrevet, gik forholdsvis stille af, begyndte en del at sive over i deres almindelige arbejde. Styrken var allerede den 9. maj nede på ca. 300 mand. 8Ø havde, med udgangspunkt på chokoladefabrikken, en del arbejde med arrestationer af nazi-sympatisørere og lign., og man deltog i bevogtningen af flere tusinde tyske flygtninge, der lå rundt på flere skoler i området og i Idrætshuset ved Østerbrogade.

8Ø's 4. Kompagni

Østerbrogades Kaserne

Den 9. maj stod 300-400 tyske soldater opmarcheret i kasernegaden på Østerbrogades Kaserne, og næstkommanderende fra 8Ø modtog afmelding fra den tyske kommandant. Tyskerne afmarcherede herefter - under bevogtning af frihedskæmpere fra 8Ø - til Kastellet, hvor de blev overgivet til de engelske styrker, der lå her.

Kasernen blev nu overtaget af modstandsbevægelsen. Her samledes Københavnsledelsen for regionen, Region 6, BOPA-organisationen, Holger Danske-organisationen og 8Ø. 8Ø var forvaltende for området. Med udgangspunkt fra kasernen fortsatte grupper fra 8Ø med bevogtningsopgaver ved flygtningelejre mv. i et par måneder, indtil alle var hjemsendt.

I efteråret 1945 dannede kompagnierne hjemmeværnsforeninger. I 1946 samledes de til én forening, og efter stort mandefald samledes resterne af 8Ø sig i 1949 i det statslige Hjemmeværn.

Det viste sig at være de fleste fra 8Ø's 5. kompagni, der var opstillet foran ved Idrætshuset på det foto, som jeg fik i Østerbro Avis. Kompagnichefen, Peter Juul Andersen, sidder på hug foran som nr. 5 fra venstre. 8Ø's næstkommanderende, Poul Henning Knudsen, står som nr. 5 med sort baret i bagerste række. Desværre er kun 9 af modstandsfolkene identificeret i dag - måske er der flere, der kan hjælpe?

Tre hjelme fra 8Ø

Ingmar Fribergs helm, der er ret primitivt malet. Ingmar fortalte, at gruppens hjelme blev malet med blå, hvid og rød farve på Østerbrogades Kaserne. De blev kommanderet op på en lang række med deres hjelme, og defilerede forbi en mand med blå maling, forbi en mand med hvid maling og til slut forbi manden med rød maling – de fik lige en streg fra hver. Hjelmen ses i aktion på mand med en Brengun

Gruppefører Poul Andersens helm, der er ret slidt, men man kan se den delvist på fotoet, hvor Poul står med sin bazooka

Den sidste hjelm har jeg ikke navn på, men der ses en lignende på hovedet af manden, der står bag fangen. Til venstre ses 8Ø's næstkommanderende, Poul Henning Knudsen

Endnu et foto af mandskab fra 8Ø's 1. Deling 3. Kompagni

Tak for hjælpen

Følgende har velvilligt stillet tid, fotos m.v. til rådighed:

Peter Juul Andersen, 5. Kompagni

Kirsten Nielsen (datter af næstkommanderende)

Carl-Einar Jørgensen, 5. Kompagni

Poul Ljungberg, 4. Kompagni

Poul Andersen, 4. Kompagni

Ingmar Friberg, 4. Kompagni

Erik Høgh, 3. Kompagni

I slutningen af 1945 fik flere af kompagniernes hjemmeværnsforeninger fremstillet kompagninåle.

Her ses tre af disse

SAMLERMESSE

22.-23. OKT. ✨ KL. 10-16

frederiksborgcentret.dk

Samlermessen i Nordsjælland!

22.-23. oktober 2016 ✨ Kl. 10-16

Vi glæder os til endnu en gang, at slå dørene op til Samlermesse i FrederiksborgCentret.

At samle og være en dedikeret samler kræver både lyst, talent og passion. Vi ønsker, at afspejle mange emner og effekter, stort og småt. Samlinger og emner du vil vise frem, måske sælge eller bytte.

Bestil din stand nu – nemt online
Læs mere på www.frederiksborgcentret.dk.
Her kan du allerede nu sikre dig en stand til den kommende spændende samlermesse.

Samler-samarbejde med specialklubber
FrederiksborgCentret samarbejder med en række specialklubber i forbindelse med Samlermessen.

- Hillerød Philatelistklub
- Farum Møntklub
- Dansk militaria forening
- Landsforeningen SKANDIA

Følg os på Facebook

Besøg vores Facebookside "Samlermesse i FrederiksborgCentret", her vil du løbene kunne se spændende indslag, og artikler om interessante og relevante samleområder.

FrederiksborgCentret

– fokus på oplevelser...

Milnersvej 39 · 3400 Hillerød

